

Jöjjetek

Zeitschrift für
Verlag
Écrit par l'éditeur
expédié par l'éditeur.

Mr. C. A. MACARTHEE
All Souls College
Oxford
England

1954
Május

és „Harangszó”
a Szórványban Élő Magyar Református Egyház Lapja

7. év
5.
szám.

Pünkösdi végrendelet

„Mert nem félelemnek lelkét adott nekünk az Isten; hanem erőnek és szeretetnek és józanságnak lelkét.” (II. Tim. 1:2.)

Pál apostol fogságból írja levelét Timótheusnak, „szeretett fiának”. Sőt nemcsak fogságból, hanem a halál árnyékából, mert közel az óra, amikor az ősz apostol martir-halálával fogja megpecsételni Urához való hűségét.

„Mert én immár megáldoztatam és az én elköltözésem ideje beállott” — írja levelében. Szavai épen ezért végrendeletszerűek, különösen súlyosak és számunkra kétszeresen értékesek.

Értékesek azért, mert azokat Isten Lelke ihlette, de ezen felül azért is, mert olyan donto helyzetben ihlette, amely már önmagában is hitelessé teszi az emberi szót.

A fenti íge a Lélekről beszél. Arról a Lélekről, mely Isten Fiának a Lelke a mi szíveinkben (Gal. 4.). Hallgassuk ezt az ígét, mint a hősi halálra készülő apostol Lélek-ihlette pünkösdi végrendeletét.

Erőnek lelke.

„Nem félelemnek lelkét adott nekünk az Isten, hanem erőnek lelkét” — szól a tanítás. E világnak egyik legsötétebb hatalma a félelem.

A szellemektől, kísérteties rejtett hatalmaságtól való félelem úgy megkötözi a primitív népeket, hogy láncok se jobban. A mindennapi kenyerért való rettegés, a félelem a nincs-től, úgy át tudja alakítani civilizált emberek, társadalmi rétegek magatartását és sokszor népek életét, hogy a kísértő minden fiúkjá sem hatásosabb. — A háborútól való rettegés kulturákat tud megfertőzni, virágzó gazdasági életet tud megrendíteni és tömegeket tud úgy megnyomorítani, hogy tényleges háboru is csak alig jobban. A félelem lelke az Isten képerre teremtett ember egyik legnagyobb ellensége. Vannak, akik mögöttes célokból nem áttalanak szövetséget kötni ezzel a lélekkel.

A félelem legtöbb fajtája alapján véve a haláltól való rettegés gyümölcse. Meghunyáskodva és remegve rámeredünk a halál fekete kérdőjelére, mintha nagypéntek határozná meg életünket és nem hűsvét. Gyáván gondolunk a kikerülhetetlen végső „csatavesztésre”, mintha Isten Uj-Szövetsége nem a halálon diadalmasodó Krisztus győzelmét, az örökélet evangéliumát hirdetné. A félelem lelkének a bűvöletében élünk és gyengék vagyunk befogadni azt a másikat, amelyik Isten Fiának a Lelke a mi szíveinkben.

Pál apostol fensőbbes nyugalommal néz szembe a halállal. Szinte megmosolyogja a halál erőlködését és diadalmasan mondja: „Halál, hol a te fulánkod? Bizonyára nincsen!”

Ez az erőnek lelke: A halál képtelenségén való mosolygás. Míhelyt a halál elveszti rettentő varázsát (és hűsvét óta elveszítette), az ember olyan fölényesen fogadhatja a világ hatalmainak a támadásait, mint a legendák sebezhetetlen hőse. Tragikusan végződő szomorú kalandból az élet isteni ajándékká változik számára, amellyel sokat, nagyon sokat nyerhet: az örökéletet.

A szeretet lelke.

Katasztrófa volna, ha általánossá válnék azoknak az embereknek a típusa, akiknek az életében a szeretet az erő lelkének nem szabna irányt. Szörnyű volna a halált kagató, rettenthetetlen és féktelen óriások társasága. Ez rövidesen önmagát emésztene fel.

Ahhoz, hogy bátor lelkekből társadalom váljék, az kell, hogy az erősek tudomást vegyenek egymásról és a gyengébbekről. Az kell, hogy észrevegyék egymás baját, örömet, problémáját és azt, hogy minden ember boldogságra vágyik. Az kell, hogy az erős lelkek erejüknek egy részét a többiek boldogulására fordítsák, hogy így a társadalom tagjainak élete, munkája, minden törekvése egy kapcsolódjék egymásba, mint valamely precíziós szerkezet számos fogaskereke.

A szeretet nélküli erős lélek olyan, mint a parttalan folyó. Először csábos tényeztet varázsol folyása mentén, utána pedig kiárad, pusztít és izzappal vonja be a virágzó életet. Ha az erőben nincs szeretet, inkább ne is támadt volna!

Pál apostol ismerte az életet, az embereket, de még náluk is jobban ismerte és szerette Krisztust. Ezért kapcsolja össze az erőnek és a szeretetnek a lelkét. Az erő lelke szeretet nélkül könnyen válik brutalitássá, a szeretet pedig erő nélkül jámbor óhaj, álmodozás, szentimentalizmus marad.

Vajjon mondhatja-e valaki a Názáreti Jézusról, még ha nem is keresztyén ember, hogy nem az erő lelke lakott törekény ember testében? — Bizonyára nem, hiszen nem félt korabeli társadalmának ellentmondani s önként vállalta a Golgotát.

Allíthatja-e valaki, hogy a Názáreti Jézus nem szerette az embert? — Bizonyára nem, mert hiszen épen az emberért vállalta a legnagyobb áldozatot.

A keresztyén szenvedő és haláltusájában is áldást mondó Jézus az erő és szeretet lelkének megdöbbentően nagy és megismételhetetlen példája.

Pál apostol ezt a Krisztust hirdette híven mindhaláláig. A feltámadott, élő Krisztus Lelke élt szívében s ezért tudta Timótheushoz intézett levelét haláltmosolygó bátor nyugalommal és békés szeretettel írni.

A józanság lelke.

A páli intésnek ez a része szürikenek tűnik és nagy a kísértésünk, hogy elhagyjuk. Szabad a bátor és szeretet lelkének gátat vetni? Szabad Krisztus követőit józanságra inteni különösen ma, amikor ugyszólván csak „józan” keresztyéneket ismerünk? Nem volna szükség mértéken felül is a Lélek tüze, hogy rólunk is megkérdezzék az emberek: „Nem édes bortól részegedtek meg?”

Az apostol levelében a józanság fegyelmet jelent. Ennek semmi köze sincs ahhoz az állapothoz, mely sem hideg, sem hűvös; sem pedig az erkölcsi arany középuthoz. Ez utóbbiakat csak társadalmunk átlaga hívja józanságnak, de a valódi nevéük megalkuvás, erkölcsi kompromisszum. Krisztus Urunk ezeket — enyhén szólva — kiköpésre ítélte.

Pál „józansága” fegyelmet, a lelkek terén is gazdaságos erő kifejtést, erő-összpontosítást jelent.

Mértéktelenül gazdálkodik az erőnek lelkével a fanatikus, a szeretet lelkével pedig a rajongó. Mindkettő rendszerint az igazságot is elferdíti. Korunk sokkal jobban ismeri ezeket a jelenségeket, semminthogy példázni kellene.

Ellenvethetné valaki, hogy az apostolok pünkösdi magatartása annyira nem volt józan, hogy egyenesen részegeknek tartották őket.

Kérdezzük: A keresztyén élet csak ilyen ünnepi pillanatokból állhat, amikor a Lélek tüzes nyelvek formájában mutatkozik meg? A keresztyén élet nem inkább külsőleg észrevehető csendes szolgálat?

Pál apostol jól ismerte a szétszórtan élő keresztyén gyülekezeteket. Ismerte túlzott szomjuságukat a nyelveken szólás, a prófécia és az Ur közeli visszajövele után. Ezért intette Timótheust, hogy a hétköznapokban is hűséggel és józanul bizza magát a láthatatlanul ható Lélek vezetésére.

Utvesztőbe jutott társadalmunknak Timótheusokra van szüksége. Tanítványokra, akik szívükbe fogadják Pál apostol Lélek-ihlette végakarátát.

A rezignáltaknak rá kell döbenniük, hogy szíveinkben a Krisztus Lelke az erőnek lelke és nem a félelemé, vagy az önmegadásé. A bátraknak meg kell éreznük, hogy ugyanez a lélek a szeretet lelke is, különben hol lesz megbékélés és helyes ujrakezdés. Végül a fékteleneknek, a fanatikusoknak, be kell látniuk, hogy hamisan hivatkoznak a Lélekre, ha nem mértéktartók.

Mind ezt pedig Pál írja, a siralomháza zárt fogoly, akinek félelemre, gyűlöletre és fanatizmusra egyaránt lehetett volna oka. Pál írja, akit mindhaláláig az Ur Lelke szorongatott. Ő írja mindazoknak, akik bárhol és bármikor Krisztus nevére hivatkoznak.

K. L.

A clevelandi nagygyűlés

A Szórványban Élő Magyar Református Egyház és európai lapja, a Jöjjetek, testvéri szeretettel köszönti a Szabad Magyar Reformátusok Világszövetségét és annak első nagygyűlését az amerikai Clevelandben.

A Szabad Magyar Reformátusok Világszövetsége, melynek Szórványegyházunk egyik első alapító tagja, hatalmas célt tűzött ki maga elé: egyetlen nagy testvéri szövetségbe fogni a szabad világ magyar reformátusait, tekintet nélkül arra, hogy milyen országban és ott milyen jogi keretek közt élnek. Sok magyar református a Szórványegyház keretei között akar egyházi életet élni és onnan várja lelki táplálását. Mások viszont a befogadó ország területén már fenálló magyar református eredetű egyházakba kapcsolódtak — különösen így van ez Északamerikában és Kanadában. Ezek a kereteken, denominacionális kapcsolatokon aligha lehet már változtatni. A különböző helyi, sőt országos egyházakat, szervezeteket és csoportokat azonban igenis össze lehet fogni egy világot átölelő szövetségbe, amely a tagok összeműködésével és egymás segítségével fokozott erővel tudja szolgálni a közös célt: a magyar református öntudat ébrentartását és minél több magyar reformátusnak minél hűvebb lelkigondozását.

A clevelandi nagygyűlésnek és a Szabad Magyar Reformátusok Világszövetségének ehhez a törekvéséhez a SZEMRE és a Jöjjetek jó munkát kíván, a jó munkára pedig az Uristen áldásáért könyörög.

IMÁDSÁG NAPJA

Hatvanhetedik esztendeje jöttek össze idén böjt első péntekjén keresztyén nők a világ minden részében templomi imaórára. Kisfalu, nagyváros, déltengeri sziget, havas sarkvidék — 118 országban szállt a közösség imádsága az Urhoz. Dicséret, bűnvallás, hálaadás. Imádság bocsánatért, imádság életért, imádság békéért.

Nem tudjuk, odahaza megtartották-e ezt a világra szóló imádság napját. Feltételezzük, hogy igen, hiszen a Magyarországi Református Egyház és a többi hazai protestáns egyházak résztvesznek az Egyházak Világtanácsának aktusaiban. Az sem valószínű, hogy kormányhatóságok megakadályozták az imaóra megtartását, hiszen a béke a vasfüggöny mögötti országok jelenlegi kormányzatainak elsősorú propagandaszólama.

De mindezek ellenére lehet, hogy odahaza nem volt böjt első péntekjén „imádság napja”. Itt most nemis ezt kívánjuk kutatni. Hanem arra gondolunk, hogy Isten ugyanazon kegyelméért való imádság milyen csodálatos közösségre fogja össze a világ minden keresztyénét. Ugynevezett békepropaganda mindenütt van a világon, vasfüggönyön innen s túl egyformán. Nem kétséges, hogy a világ összes népei őszintén kívánják a békét. Meg vagyok győződve arról, hogy az ember lelki habitusának egyik végső alapeleme a békeség iránt való vágy és nem a harc. Az emberi életnek, éppúgy mint minden életnek a világon, jellemzője a létért való küzdelem. De csak azért, mert az énfenntartás akadályokba ütközik — egyébként nemcsak az ember, még a ragadozó állat is szívesebben él békében, mint harcban.

Két dolog van, ami megrontja az embernek ezt az őstönserű békevágyát, békeszeretét. Egyik — nevezük bátran így — az emberbe költöző ördögi pusztítási vágy. Ördögi, mert benne a pusztítás öncél. Ördögi, mert élvezzi mások szenvedését, gyönyörködik a rombolásban. A békének ősi, engesztelhetetlen ellensége.

A békevágy másik megrontója sokkal összetettebb valami. Tulajdonképpen ő maga is békét akar, de a maga módján. Nevezhetjük ezt kapzsiságnak — hajlandó a békére, ha megkapja, aminek birtokára vágyik. Nevezhetjük hatalomvágnak — hajlandó a békére, ha ő uralkodik, ha ő irányíthat, ha őtöle függ élet és halál. Nevezhetjük ellentmondást nem tűrő meggyőződésnek is — hajlandó a békére, ha mindenki azt és úgy hiszi, mint ő.

Leszámítva az ördögi pusztítási vágy megszállottjait — akik bizonyára nincsenek sokan — a világon ma mindenki békét akar. De vajjon hányan vannak e kerek világon, akiknek őszinte békevágyát nem rontja meg kapzsiság, hatalomvágy vagy az a vágy, hogy önmaguk meggyőződését ráerőszakolják másokra, mindenkire, az egész világra?

És itt igen helyénvaló, ha szembeállítunk két gondolatot. Az egyik: nem vonjuk kétségbe, hogy a világkommunizmus békét akar. Csakhogy ez a békeszándéka végzetesen korrupt, akkorra ígérvén békét, ha a világon mindenki élő az ő meggyőződését fogadja el és az ökorlátlan uralmát szolgálja. A másik: bármilyen őszintének érezzük magunk békevágyát, jó dolog, ha nagyon gondosan megvizsgáljuk: nem hordozunk-e magunkban valami békerontót? Az Írás azt mondja: „Nincs békeség az istenteleneknek!” Ebből az következik, hogy az isteneseknek van. Azok vagyunk-e? Meg tudjuk-e mérni békevágyunkat az Elő Igén? Oda mérjük-e vinni békevágyunkat imádságban Isten elé? S bármilyen „ajátosnak” tűnik is a kérdés, kérdezzük-e érezzük-e szükségét, hogy a béke, a magunk békéje, né-

pünk békéje, a világ békéje kérdését Isten elé vigyük? Hogy imádkozunk érte?

Nem vagyunk kétségben afelől, hogy a vasfüggöny mögötti békefogalmak, békekonferenciák és békekongresszusok egy világhatalmi propaganda eszközei s elindítóinak és rendezőinek békeakarata megrontott, korrupt békeakarata. Ugyanakkor azonban meg vagyunk győződve afelől, hogy sok-sokmillió ember békevágya imádságban megfeszítve reménykedik a jövőben — vasfüggönyön innen s túl egyaránt. A sokmillió ember közt ott vagyunk mi magyarok is. Ugyancsak a vasfüggönyön innen s túl, egyformán.

H. A.

A magyar református egyház történetének sajátosságai-ról is szól a Presbiteri Szövetség magyarországi gyűléseinek 1912-ben megjelent emlékkönyve.

Magyarországnak 16 sz.-i háromfelé szakadása az egyháznak javára szolgált annyiban, hogy a református egyház nem vált pusztai egyházzá, mint pl. a Lajosok korában Franciaországban. A három országrészben ugyanis a mohácsi vész után háromféle képe van a reformációnak. A királyi területen 1675-ben lelkészeket, tanítókat nápolyi gályarabságba hurcoltak, de a Tiszántúlon, sőt még az egész török hódoltság területén sem érte őket üldöztetés. Statisztika is igazolja ezt. A királyi Magyarország területén három református egyházkerület lélekszáma egymillió, a többi részeken levő két egyházkerület református lakossága: 2 millió.

A magyarság előbb a lutheri, azután a melanchtoni szelidebb alaknak hódolt, és harmadik fejlődésben ment át a helvét reformáció alakjába. Debrecenből ment az első református hitújító Kolozsvárra (1555-ben), és a kolozsvári lutheránusok „magyar vallásnak” nevezték a Debrecenből jött újabb irányt.

Az első református hitújító Kálmáncz helyi Sánta Márton munkácsi majd beregszászi lelkész. Beregszászon jött össze 1552-ben az első ref. irányú zsinat 15 lelkész jelentétében. E zsinat végzése szerint „az oltár eltávolítandó s az Urvacsora asztalról szolgáltatandó ki.” Az akkori aradi prepost egykoru levelében Kálmáncz helyit „horrendum monstrum-nak” bélyegezte, mert mind a róm. kat. mind a lutheri Urvacsora fogalmát elvetette. Kálmáncz helyi ezután debreceni lelkész lett. Hirdette a papi öltözet egyszerűsítését, a Nagytemplomból pedig az oltárokat és képeket is kitétette. Az első magyar református hitújító Kolozsvárt is terjesztette a református hitelveket. Az erdélyi lutheránusok élükön Hebler Mátyás szuperintendenssel hevesen tiltakoztak Kálmáncz helyi nézetei ellen, de a nagyteknélyű Petrovics gróf hatása alatt a tordai országgyűlés 1557. jun. 1-én a vallásszabadságról szóló első törvényt hozta mely a hívek tetszésére bízta, hogy akár a régi, akár az új szertartás szerint valljanak hitet. A kolozsvári zsinat azonban már tizenkét nap múlva tévelynek nyilvánította a sacramentárius felfogást és Melanchton döntését kérte ki. Mivel Melanchton helyeselte a lutheránus felfogást, Helvétia felé kellett fordulni. A református egyház diadalát Kálmáncz helyi halála egyideig feltartóztatta,

amíg aztán egy másik debreceni református lelkész fellépése döntő fordulatot nem hozott:

Juhász (Melius) Péter debreceni lelkész, majd szuperintendens kezdeményezésére Nagyváradon 1559. aug. 18. lelkészértekezletet tartottak. Ez értekezlet adta az **első kálvini hitiratot „Az Urnak vacsorájáról való közönséges hitvallás”** címen. Az erdélyi gyülekezetek egy része ugyanez év novemberében, a vásárhelyi zsinaton fogadta ezt el. A hitirat szerint Krisztus jelenléte az Urvacsorában nem testi, hanem lelki. A Lutheránusok ezután Debrecen mint a „kálvinista mozgalom fészket” a négy németországi egyetemnél bevádolták. Melius két latinnyelvű iratában cáfolta a német egyetemek „pápai bullaszerű” ítélezését.

Melius ezután elkészítette társaival a hazai első teljes hitvallást 1562-ben, mely elveti a gyónást, a papi jelmezeket, az otytát. 1566-ban a kálvini reformáció hívei új zsinatra gyűltek össze Göncön, amelyen Károli Gáspár, Melius barátja elnökölt, s itt Kálvin kátéját is elfogadták.

Az első alkotmányozó nagy zsinat Debrecenben 1567. febr. 22-én. Itt a tiszántúli és tiszamelléki egyházkerület együttesen és ünnepélyesen elfogadta a II. helvét hitvallást, fölvetve a helvét hitvallású nevet és 1881-ig hordta is. Elkészült az egyházi Törvénykönyv 74 cikkben: „Isten igéjéből és a természet törvényeiből” (Ex verbo Dei et lege naturae). Toldy István katolikus publicista szerint „A reformátusok a szabadságban keresték az erő forrását egyházuk számára, megállapították az új vallás dogmáit s az Istentisztelet vezérelveit... a többi az egyes nemzetek sajátosságára s az egyes államok speciális körülményeire bízta.”

Meliusnak köszönhető az, hogy a magyar kálvinizmus erős tusák vívása után győzedelmeskedett. Kálvin János írása szerint Melius írta meg az egész keresztény tudomány summáját „Katekizmus” címmel.

A török hódoltság területén is megerősödött a kálvinizmus,

főleg Szegedi Kis István tevékenysége következtében. A királyi Magyarországon politikai szükségéből túrték az ágostai hitvallást. 1951-ben azonban kezdetét vette a kálvinista szellemű papok különválása, de a Habsburgok alatt önálló egyházat ezek nem szervezhettek. Rudolf császár kormánya alatt az ország felekezeti és vallási szabadsága ellen irtó hadjárat indult meg. Ekkor fogott fegyvert Bocskai István hajduival, és megindult Magyarország megmentésére. Rudolf császár kénytelen volt aláírni a bécsi békét, a vallásszabadság alaptörvényét. Érdekes az, hogy éppen a kálvini vallás szabadságának kérdése nehezítette meg a béketárgyalásokat, mert a nagyhatalmak (Róma, a spanyol udvar) sehogysé akartak beleegyezni abba, hogy „**a svájci parasztok és iparosok vallása**” (értsd: kálvinizmus) beleértessék a vallásszabadság keretébe, de Bocskai nem engedett. A bécsi békét nagy föllendülés követte. A ref. egyházkerületek és kollé-

ő dicsőséges testéhez, amaz ő hatalmas munkája szerint, mely által maga alá is vethet mindeneket.” (Phil. 3:21.)

Pál apostol tanítása szerint van érzéki test és van lelki test. Elvettetik az érzéki test, feltámasztatik a lelki test (I. Kor. 15:44). E lelki testünk az, amelyik hasonlatossá lesz a feltámasztott Krisztus dicsőséges testéhez és Istennel boldog közösségbe kerül.

Tekintetbe véve azokat az évszázadokat, amelyek elválasztanak bennünket a Heidelbergi Káté szerkesztési idejétől és szem előtt tartva az Új-Testamentum eredeti görög szöveget, a következőket kell tudnunk Káténk fenti kérdésével kapcsolatban:

Az ember testből, lélekből és szellemből áll. E háromnak egymással való sajátos kapcsolata folytán válunk azzá a személyiséggé, akik vagyunk. Fizikai testünk elporlad. „A romlandóság nem örökli a romolhatatlanságot” — mondja Pál apostol (I. Kor. 15:50). Indulatok, emberi érzések alkotta evilági

KOLMISSZIO.

A hollandiai szigorúbb református egyház arról híres, hogy az első olyan protestáns egyház volt, amely a külmisszió problémáját nem magántársaságokon keresztül, hanem magán az egyháznak aktív tevékenységén át oldotta meg. Krisztus Urunk miszsiói parancsa ugyanis nem csak egyeseknek szól, hanem mindenkinek illetve az Egyháznak magának. Ehhez járult még egy más nagyon helyes és alapvető gondolat is, hogy a külmisszió útján Krisztushozeljutott „fiatal keresztyének” maguk alkossanak egy önálló egyházat és lassan vegyék át a külmisszió munkáját végző idegen, külföldi misszionáriusok szerepét.

Ez a gondolat mozgatta hollandiai hitvalló reformátusait, mikor első misszionáriusukat Szumba illetőleg Jáva szigetére küldték a múlt század folyamán. Azóta egy nagy „benszüllött” egyház született meg, amely magát teljesen önállósította a holland egyháztól és éli a maga önálló életét. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy a kapcsolat egészen megszakadt volna, sőt... Csak igaz az, hogy a fehér misszionáriusok helyét egyre több benszüllött evangélista vagy mint ahogy Indonéziában nevezik: guru ingyil (Az evangélium szolgálója) foglalja el. A hollandok egyelőre a makassari és djakartai teológiákon végeznek oktatást, de már itt is működnek indonéz előadók.

Holland teológiákon is sok ilyen indonéz tanuló. A sok közül az egyik nevét és élete rövid történetét érdemes lesz, ha a Jöjjetek olvasói számára is megemlítjük: Radar Oerib Hartojo.

Hartojo ősrégi, főnemese jávai családból származik. Ezt jelenti Radar előneve is. Hazája legelőkelőbb környezetében nőtt fel. Édesapja a második világháború után függetlenné lett Indonéziai Köztársaság elnökének Szukarnónak a kabinetfőnöke. Hartojo is politikus volt. Aztán jött a nagy változás. Nem beszél róla, csak tudjuk, hogy ő a kultuszminisztérium államtitkára volt, amikor megismerte Krisztust és sok belső küzdelem után: a család, barátok, hivatali kollégák ellenzése mellett keresztvív alá hajtotta a fejét.

Ez nem jelentett anyagi változást, mert hisz Indonézia demokratikus ország, megmaradhatott állásában. Az sem változtatott a tényen, hogy kilépett az „nemzeti pártból” (Partaj Nasional Indonesia), hanem tagja lett a Parkindonak, az indonéziai keresztény (református) pártnak. Ez a számarány szerint még kis politikai csoportnak máris két minisztere van az indonéziai koalíciós kormányban!

Az azonban Hartojo anyyira megragadta az Evangélium, hogy hétköznapi foglalkozását, az előkelő államtitkári állását is feladta, hogy mindennap, mint egyszerű evangélista szolgálhassa Krisztust.

giumok mindenütt virágzásnak indultak. De ahogy a királyság területe növekedett, főleg 1660—1781-ig szomorú visszaesés korszaka következett. A vallásszabadságot biztosító törvények félremagyarázása és érvénytelenítése napirenden volt. 1671—1681 a gyász évtizede volt a magyarországi református egyház történetében, mert ez idő alatt a kálvinizmus hirdetői gályarabságra hurcoltattak. Az életbenmaradtakat aztán Svájc, Hollandia, Anglia és a német prot. rendek külső segítsége vitte vissza hazájukba.

Feleségével és kisgyermekével indult el a nagyutra, Hollandiába, hogy ott megkezdje teológiai tanulmányait. Bizony, ha arra gondolunk, hogy a magyar református egyház papjai közül hányan cserélték fel a palástot a több kényelmet ígérő politikával és miniszteriális állásokkal, nagyon megszegyennünk ennek a volt jávai államtitkárnak az esetén. Akit erre a lépésére senki sem kényszerítette, hanem csak egyedül a Krisztus szeretete...

Amikor a hágai indonéz nagykövetség luxuskocsiján Hartojo az evangéliumi szegényes egyszerűséggel berendezett ref. külmissziós központba megérkezett bizony kevesen hitték el azt, hogy ez a hazájában magas tekintélyű ur tényleg sokáig ott fog maradni. És immár három éve, hogy Hartojo görögöt és latinul tanult, majd pedig a sikeres államvizsga letétele után beiratkozott a kampeni teológia első évére. Nyugdíjáról lemondott, illetve azt az indonéziai keresztény könyvkiadó vállalat rendelkezésére bocsátotta, egy szoba-konyhas lakásban él épp oly egyszerűen és szegényen, mint ahány más Hollandiában tanuló diák.

A diplomátának készült finom angol akcentussal beszélő Hartojo most már nem az indonéz köztársaság, hanem Krisztus Országának követe lesz, ha tanulmányai befejezése után ismét visszatér hazájába. K. A.

HALOTTAINKAT

megsiratjuk: névtelen halottakat, névtelen siratók.

A világ úgy temet, ahogy a Halál temet: magától értődön, közömbösen, véglegesen.

Mi nem hiszünk a Halálban.

Nem hiszünk a kötelességtudás, a tisztesség, az áldozatosság, a becsület halálában. Nem hiszünk abban, hogy a sírok jeltelensége, vagy földrajzi helye szerint kellene válogatnunk a tisztességadás és a gyászolás alkalmában. Nem hiszünk abban sem, hogy halálra íteltünk volna csak azért, mert nekünk van a legtöbb halottunk. Nem hiszünk abban sem, hogy sebeink gyógyíthatatlanságra íteltettek volna, csak azért, mert a legmélyebbek. Nem hiszünk abban sem, hogy csak nekünk nem szabadna szeretnünk véreinket, csak azért, mert vannak, akik ezt hiszik. Nem hiszünk abban sem, hogy akit valahol elföldeltek, annak se apja, se anyja... sem senkije... se égen se földön nem lehet, csak azért, mert magyar.

Nem hiszünk abban, hogy halottainkkal együtt Istentől teremtettségük arcúata is eltemetett, csak azért, mert vannak, akik ezt hiszik. És nem hiszünk abban sem, hogy Isten sujtó keze csak azért emelkedett fölénk, hogy „idegen istenek” és kisistenek olcsó sikereiket éppen rajtunk arathassák...! Nem hiszünk a halálban!

De hiszünk a szent akarások, az elhivatás, a magunkra-vállalás, az elszenvedés, a sírok szóltan-jeltelenségének életerejében. De hiszünk százazreink kinhalálának és millióink keserveinek értelmet és célt adó Isteneiben. De hiszünk a megpróbáló, az elfenvedelő, és a szabadító Istenben! F. K.

K Á T É.

XII. Urnapja.

57. Micsoda vigasztalásod van a test feltámasztásából?

Az, hogy nemcsak lelkem megy az élet után azonnal az Ő fejéhez, Krisztushoz, hanem testem is Krisztus ereje által feltámasztatván, lelkemmel ismét egyesül és Krisztus dicsőséges testéhez hasonló lésem.

58. Micsoda vigasztalásod van az örök életről szóló hittételből?

Az, hogy miután már most is érzem szíven az örök élet kezdetét, e halandó élet után oly tökéletes boldogságom leend, melyet szem nem látott, fül nem hallott, sem ember szíve soha meg nem gondolt, melyben Istent mindörökké magasztalni fogom.

Az 57. kérdésre adott felelet főként a következő újtestamentomi versen alapszik: „(Jézus Krisztus) elváltoztatja a mi nyomorúságos testünket, hogy hasonló legyen az

pszichikai személyiségünk ugyancsak elvettetik. Megmarad azonban szellemi formánk, szellemi személyiségünk és örök boldogság részesévé lesz.

Hely hiányában itt csak annyit mondjunk, hogy Krisztus váltsága és feltámasztása folytán a halál után is nevéünkön szólított személy maradunk és a mulandóság korlátai nélkül, közvetlenül szemlélhetjük Isten dicsőségét.

Megismételjük: Krisztus váltsága és feltámasztása elegendő ahhoz, hogy az ő dicsőségének részesei legyünk. E dicsőségnek a részleteit most még kárpit takarja el szemünk elől.

Azt, hogy mi a vigasztalásunk az örök élet hitéből, Pál apostolnál nem lehet igazabban, tömörebben és szebben kifejezni.

„Tudjuk, hogy ha e mi földi sátorházunk elbomol, épületünk van Istentől, nem kézzel csinált, örökkévaló házuk a mennyben... (Most) hitben járunk, nem látásban, (de)

bizodalmunk van. Azért inkább szeretnénk kiköltözni e testből és elköltözni az Úrhoz. Igyekezünk is, hogy akár itt lakunk, akár elköltözünk, néki kedvesek legyünk. Mert nekünk mindnyájunknak meg kell jelennünk a Krisztus ítélőszéke előtt, hogy kiki megjutalmaztassék aszerint, amiket e testben cselekedett, vagy jót, vagy gonoszt.” (II. Kor. 5.)

Az örök élet hite boldogságot ad, mert tudjuk, hogy szenvedésünk ideiglenes s hogy majd ajtó nyílik Isten közösségébe. Ugyanez a hit azonban rendkívüli felelősséggel tölti is előt bennünket, mert életünknek esetleg zavaros regénye csak ezzel megjegyzéssel végződik a temetőkerthben: „Folytatása következik”. A feltámasztás hite felelősséggel tölti el bennünket, mert tanítása szerint meg kell jelennünk halálunk után az Örök Bíró előtt. Ezernyi példa mutatja, hogy mivé lehet az ember nélküli a felelősségérzet, illetve a végső nagy találkozás örömeinek a reménye nélkül.

Miért támadt fel Krisztus?

Pár hét választott el husvétől és a bibliakörön a négy evangélium összehasonlító tanulmányozása a témánk. Ma este arról beszélünk, hogy mi volt az oka a nagy változásnak a tanítványokban. Mi tette a félnék, egészen a Jézus megtagadásáig gyenge tanítványokat olyan bátrakká az első pünkösdre? Hogy lehetett az, hogy Jézus közelsége, nap-nap után hozzájuk szóló szavai, ragyogó példázatai nem tették a tanítványokat erősebbekké, megintgathatatlannak? És hogyan van az, hogy az első pünkösdkor és azután, amikor Jézus már nem volt közöttük, világgal, közvéleménnyel, hatalmasságokkal és tömegekkel dacolva hirdették a Krisztus evangéliumát?

Mi történt közben? A felelet ez volt: a feltámadás. A tanítványokat valami kimondhatatlan csodálatos vonzóerő húzta Jézushoz, mégis értetlenül állottak szelidségével és határtalan szeretetével szemben. A politikai szabadsítványok fészült hangulatában reménykedve tekintettek Jézusra, valami belülről azt bizonyította nekik, hogy Jézus a Messiás — és nem értették, hogy miért nem veszi át a hatalmat Jézus. Mikor pedig az utolsó napok jöttek, lelkük kínzó kérdései még inkább válasz nélkül maradtak. Azután jött a kereszthalál. Mindennek vége. Hiába minden tanítás, hiába minden szelidség, jószág, szeretet, ime, nem használtak semmit. Meghalt. S nem halt-é meg vele együtt az így is? Mit használnak a gyönyörű szavak, a feledhetetlen hangulatok, ha Ő nincs többé? Ő sem volt több, mint mások, emléke élni fog még ok élnek, de emléke nem lesz más, mint fájó emlék, valóra nem vált remények fájó emléke.

Es azután jött a feltámadás. Nem halt meg, hanem él. Ha él a Mester él minden, érvényes minden, igaz minden, amit mondott. Emberről, Istenről, önmagáról. Lehet-e más tenni, mint menni, menni és ezt elhirdetni minden népeknek, a földnek mind végső határáig? Él Jézus, mi is élünk s a haláltól többé nem félünk.

Eddig jutottunk a bibliaköri beszélgetésben, ami valóban beszélgetés volt, mert a jelenlévők mindegyike szólt hozzá. És ekkor megszólalt egy fiatal gazdasági iskolai tanár. Illetőleg csak volt tanár, mert még annak sem bűvén, korlátait, jarmot vett. Van egy traktora és amerikai szokás szerint maga műveli meg a földjét, gondozza teheneit, vágja kis erdejéből a tűzelőt.

Keresztynéssége mindennapi kenyere. Nemcsak úgy igyekszik élni, ahogy érzi, hogy egy keresztyén embernek élnie kell, hanem a hii kérdéseiről való gondolkodás többet jögtaloztatja, mint bármilyen más. Ezért, mikor megszólalt, mindannyian nagy érdeklődéssel figyeltük.

Bocsánatot kérek, hogy így kezdem — mondotta —, de éppen ma reggel fejék közben gondoltam rá. Van időm gondolkodni, mikor a fejtőgépét ki- és bekapcsolgatom. Tehát: arra gondoltam, hogy miért is kellett Krisztusnak feltámadni. A feltámadás csoda volt, ugye? És Jézus mindig tiltakozott az ellen, hogy csodát tegyen, illetve, hogy a megtörtént csodatételeit mint isteni küldetése bizonyosságait tekintésék az emberek. Tett csodákat, hogyne, de azért, hogy segítsen

valakin, szeretetből, könyörületből. Mikor „jeleket“ kívántak tőle, akkor a jelkivánókat parázna nemzetségnek nevezte, akiknek nem adatik más jel, mint a Jónás próféta jele. Mármost, mindnyájan tudjuk, hogy Jónás próféta jele nem is cethal gyomrában való háromnapos lakozás volt valójában. A bibliakommentárok egyhanguan azt mondják, hogy az erre való utalás későbbi beszurás. Nincs is meg, csak egy evangéliumban. Jónás próféta jele valóban az volt, hogy a niniveiek hallgattak prédikálására és megtértek. A jel, az erő abban rejlett, a mit Jónás prédikált. Nem volt tekintélye, ismeretlen, jött-ment ember volt. De amit mondott, annak volt tekintélye, ereje. Így volt ez Jézusnál is és erre utalt Jézus a jelkivánókkal szemben. Hogy az ő bizonyossága az evangéliumban, a jóhirben magában van, abban, amit prédikál, amit mond és nem külső, kísértő, fizikai csodákban. Belső csodákban: a megváltozott, újjászületett emberi szív az ő jele.

— Mármost — folytatta barátunk — itt van a feltámadás. Ami csoda, fizikai, külső csoda. Miért tette ezt Jézus? En nem vagyok teológus és nem is ismerem a bibliát olyan jól, mint mások, akik félórásán tudnak belőle idézni. De én azt érzem, hogy Jézus feltámadása valami tragikus dolog. Majdnem olyan tragikus, mint halála. Kérem, ne értsenek félre. Ugy értem, hogy tragikus, hogy nem volt elég Jézus evangéliumának belső ereje azok számára, akiknek hirdette. Még a tanítványok számára sem. Nem hittek neki és nem hittek benne. Keresztfeszítették, megölték. Még a tanítványok sem hittek benne eléggé. Hiába mondták a Caesarea Philippi-i uton, hogy ő a Krisztus, mégis elárulták, megtagadták, gyengék voltak, még vigyázni sem tudtak, hanem elaludtak.

— Így azután, most az egyszer, jelt mutatott nekik. Feltámadott. Az evangélium nem volt elég erős, a feltámadás csodája elég erős volt. Jézus életében egy kicsiny csoportnál többet nem követték, feltámadása után feltartóztathatatlanul indult el az evangélium hódító útjára a nagyvilágba.

— Isten győzött az emberi gonoszagon? így is lehet hinni a feltámadást. Isten nem engedte, hogy Szent Fia teste rothadást lásson? Igaz. A megváltás munkájának ez volt a koronája? Helyes. Ez mind helyes, hiszen a végső és döntő kérdés az, hogy én mit hiszek, az én számomra miért és hogyan támadt fel Krisztus. És én úgy érzem, hogy azért, mert az ember végtére is szegény, nyomorúságos, jelkivánó ember. Nem volt neki elég a hirdetett evangélium Jézus által. A nagy, felülmúlhatatlan csoda is kellett. Isten megadta. Ebben látszik Isten nagy könyörületessége. A feltámadás, nem a halál, az emberi bűnösség maximumának bizonyossága. És a feltámadás Isten kegyelme, ember iránt való szeretete maximumának bizonyossága is.

— Mert feltámadott az Ur bizonyval. Mikor a hívő lélek befejezte, nem szöletünk. Csendben hazamentünk mind és én siettem leírni ezt a mély, hívő, különös és izgató bizonyosságtélt a feltámadásról.

Harsányi András.

tástudat a nagyvilágban“ címmel Szigethy Béla református lelkész, az „Evangéliumi Világszolgálat“ szerkesztője tartja, a vasárnapi ünnepi istentiszteleten pedig Dr. Harsányi András, a SZEMRE konzisztóriumának lelkész-előke és a „Jöjjetek“ főszerkesztője prédikál magyar nyelven a clevelandi nagytemplomban.

Jugoszláviai református lelkészek nyugdíja. Ez év január elsejétől — az állami Társadalom Biztosító Intézettel kötött szerződés alapján — a jugoszláviai református lelkészek tagjai lettek a jugoszláviai Társadalom Biztosító Intézetnek. Ennek alapján a munkaképtelen lelképásztorok betegsegélyt vagy végleges nyugdíjat kapnak, özvegyeik a lelkész nyugdíja felének megfelelő özvegyi nyugdíjat, temetkezési segélyt és egyéb társadalombiztosítási szolgáltatásokat. Nyugdíjjáruléként a jogosult nyugdíjösszeg 16%-át kell fizetni.

A jugoszláviai református lelkészeknek nem lévén megfelelő saját nyugdíjintézete, ez a megoldás kétségkívül igen öröndetes, ha nem is ideális, ideális lévén az egyház számára a teljes önfenntartás. Igen érdekes a nyugdíjbiztosítással kapcsolatos püspöki körlevél, kommentárja. Eszerint az új szerződés következtében az a helyzet állott elő, hogy egyes lelkészek fizetése alacsonyabb, mint nyugdíja lenne, ha

Közgyűlés Bernben

A Svájci-Magyar Társaság március 27.-én tartotta közgyűlését Bernben, a Társaság genfi és közép-svájci tagozata képviselőinek a részvételével.

A tragikus hirtelenséggel elhunyt Dr. Irlet Károly helyébe a közgyűlés egyhangú lelkesedéssel választotta elnökévé Dr. E. von Waldkirch ügyvéd, egyetemi tanárt. Nevezett nemcsak Irlet Károlyhoz fűzte meleg barátság, hanem népünket is őszintén becsüli és szereti. A Társaság munkájában és vezetésében ugyszólván kezdettől fogva részt vett s a több mint három évtizedre terjedő emlékek hatása alatt, készséggel foglalt helyet az elnöki székben.

A Jöjjetek szerkesztőjének módja volt arra, hogy betekintsen von Waldkirch professzornak abba a tanulmányába, amiben magyarországi utjáról 1923.-ban szerzett tapasztalatait és benyomásait összefoglalta.*) Ez a 12 lapból álló kis füzet világosan bizonyítja, hogy méltó utód került Irlet Károly református lelkész helyébe. A közgyűlés tagjainak egyhangú megnyilvánulása azt jelenti, hogy a magyarság sorsa iránt érdeklődő svájciak és a magyarok, már előzetesen is megbecsüléssel és szeretettel fordulnak az új elnök személye felé.

Az említett tanulmányban von Waldkirch professzor meleg szívvvel ír hazánkban tett utazásáról. Már Hegyeshalomnál, az első néhány magyarnak, vasuti kalauznak és vámőröknek a „stramm“, de mégis előzékeny magatartását rokonszenvesnek találja. Ez az első benyomása azután végig megmarad és ma is ezt hangulatot őrzi népünkkel kapcsolatban.

Eragadtatással ír fővárosunkról; az ottani fogadtatásról, a Gellérthegyről, a fürdőkről és a szép épületekről. A professzor azonban nem a felszínes fényt és nemcsak a mult dicsőséges emlékeit kívánta élvezni hazánkban, hanem azért ment — és ezt szösz szerint idézzük — hogy az országot és népét közelről megismerje s hogy a magyarok gondolkodásába és érzéseibe közvetlenül bepillant-hasson. Elment a nyomortanyákra, bekopogtatott a Felvidék, Erdély és Délvidék menekültjeinek vagonlakásába s beleélté magát helyzetükbe. Különös szeretettel fordult a szükségét szenvedő gyermekek felé. Elment a Gyermekvédő Liga orvosi rendelőibe, árvaházat látogatott meg s már ott a helyszínen elhatározta, hogy teljes erejével támogatni fogja Irlet Károly gyermek-akcióját, melynek keretében azután ezer, meg ezer magyar gyermek élvezte Svájci vendég-szeretét.

Szeretettel emlékezik meg Magyarország

nyugdíjba menne. A püspök, miután felhívja a gyülekezeteket, hogy tegyenek meg minden erőfeszítést lelkészeik megfelelő javadalmazására, ezt is írja körlevelében: „Meg vagyok győződve arról, hogy lelképásztoraink között nem fog akadni egy sem, aki ezt a helyzetet kihasználja és nyugdíjaztatását kéri, mikor tudja azt, hogy nincs utánpótlás és helye üresen marad.“

A protestantizmus olaszországi helyzetéről nyilatkozott egy sajtókonferencián Dr. Visser't Hooft, az Egyházak Világtanácsának főtitkára. Egyes olasz római katolikus püspökök oly értelmű nyilatkozatokat tettek a közelmúltban, hogy a protestantizmus Olaszországban „romboló“ elem. Ez egyszerűen nem igaz. Dr. Visser't Hooft kijelentette, hogy az ökumenikus mozgalom továbbra is hű lesz elveihez és teljes vallásszabadságot követel minden felekezet számára az egész világon. Ilyen vallásszabadság, mondotta, nincsen bizonyos római katolikus országokban, mint például Colombiában, Spanyolországban és néha Olaszországban.

Jugoszláviai reformátusok külföldi munkája. A jugoszláviai reformátusok — ne feledjük, hogy túlnyomó többségük magyar református, lelki vezetőjük pedig Ágoston Sándor püspök — igen tevékeny és eredményes külföldi munkát folytatnak. Legutóbb kis kopjafákat, fababákat és egyéb kis népművészeti tárgyakat készítettek és ezeket árulva a gyülekezetekben a befolyó jövedelemből több mint 2 millió dinárnak megfelelő dollárösszeget (kb. 7 ezer dollár) küldtek az amerikai presbiteriánus egyház külföldi bizottsága útján külföldi célokra. Ágoston Sándornak a jugoszláviai külföldi barátaihoz írott leveléből vesszük a következő sorokat:

„Mindenhova eljutottak a csomagok a kis népművészeti tárgyakkal... Pusztán jelenlétükkel ezeket hirdetik nekünk: Isten kegyel-

államfőjénél tett látogatásáról és a buza-táblákat ringató Alföldön tett utjáról. Örömmel észleli, hogy egyszerű emberek milyen öntudatosan, alázkodás nélkül kezelnek a főispánnal. „Verbeugungen und Kratzfüße gibt's nicht“ — jegyzi meg az egyik helyen. Örömmel észleli azt is, hogy a magyarság felekezeti megoszlása ellenére, magának a népek az életében nincsenek felekezeti ellentétek.

Világosan látja Magyarország háboru utáni problémáit, a területi, népességi és gazdasági veszteségek felidézte rettenetes kérdéseket. Az ember és a nemzetközi jogász szólal meg benne, amikor így ír: „Hätte man beim Abschluß des Vertrages, der ein Friedensvertrag sein will, die gepriesenen Grundsätze des ‚Selbstbestimmungsrechtes der Völker‘ vor Augen gehabt, so wären Ungarns Grenzen heute ganz andere. Und würde man mit dem ‚Schutz der Minderheiten‘ ernst machen, so wäre die Stimmung sicher viel weniger gereizt.“

A tanulmányban külön kis fejezet szól Magyarország jövőjéről. A szerző kiemeli a magyar népek Európában eddig betöltött komoly szerepét és szösz szerint a következőket írja: „Was Ungarn hierbei geleistet hat und weiter zu leisten haben wird, gibt ihm auch Anspruch darauf, von Europa nicht vergessen zu werden. Wir in der Schweiz haben es stets als ein Privileg betrachtet, am Geschick Unterdrückter Anteil zu nehmen und ihnen zu helfen. Gegenüber Ungarn wartet unser noch eine große Aufgabe.“

Amikor a rövidrefogott fenti ismertetés ezuttal bemutatja az olvasóknak von Waldkirch Professzort, a Svájci-Magyar Társaság elnökét, szinte szívvvel kívánjuk, hogy Isten sokáig tartsa meg őt számunkra a Társaság elnöki székében.

A közgyűlésről adott beszámoló hiányos volna, ha nem emlékeznék meg a csendnek azon áhitatos perceiről, amellyel a közgyűlés tagjai a Társaság alapítójának és első elnökének, Dr. Irlet Károlynak, valamint a genfi tagozat élterhívójának, néhai Dr. Soos Géznak adóztak. Ők ketten igen sokban hasonlítottak egymásra életükben s most emlékü összeölekezett a csendességben. Jót kívánunk magunknak, ha azt kérjük Istentől, hogy sorainkban olyan lelkeket támasszon és más népek között olyan barátokat adjon, mint Ők ketten voltak...

*) Von einer Ungarnfahrt. Sonderabdruck aus dem „Bund“. Bern, Buchdruckerei Pochon-Jent et Bühler, 1923.

méből bejártuk a világot. Sok millió dinár hasznót hajtottunk a Presbiteriánus Egyház külföldi munkájának. Mi tettük lehetővé, hogy Afrika szívében, Kamerunban református kollégium épülhessen. A kollégium alapítójele alkalmából 2 millió dinárt megérő dollárösszeg jutott el általunk Afrikába. Mi szereztünk finom fajtahenket a lebanoni missziói központnak, amelyek az egész intézményt, a fiu- és leányiskola s napközi otthon növendékeit elegendő tejjel látják el. Legujabban mi szereztük fel azokat a missziáriusokat, akik Ernest Campbell vezetésével elindultak Indiába, hogy Jullundur vidékén új utakat mutassanak az ottani lakosságnak.“

Dr. Vincze Károly halála. Amerikából érkezett a szomorú híradás, hogy Dr. Vincze Károly, az Amerikai Független Magyar Református Egyház főesperese meghalt. A szabolcsvármegyei Döge községben született 1898-ban. Résztvett az első világháboruban az olasz fronton. Háboru után végezte el a teológiát Sárospatakon. 1923-ban vándorolt ki Amerikába, ahol először a princetoni teológián tanult, majd cartereti, végül perthamboyi lelkész lett. Az utolsó kilenc évben főesperese, lelkészi vezetője volt annak a Független Magyar Református Egyháznak, amely azokból a magyar református gyülekezetekből alakult, amelyek nem kívántak egyik nagyobb amerikai felekezethez sem csatlakozni, hanem függetlenül akartak a magyar anyae gyház tanbeli és kultikus hagyományai szerint élni. A Független Egyház idén készül megülni fennállásának 30 éves fordulóját. Ennek az egyháztestnek, de az egész amerikai magyar református életnek Vincze Károly egyik legmarkánsabb egyénisége volt. A menekültek közül is sokan emlékeznek reá hálával: sok hívőnek és lelkésznek volt Vincze Károly őszinte szívi és eredményes segítője.

Az Aldott Orvos.

I.

Ezuttal erre a kérdésre keressük választ: Mi a keresztyén ember magatartása a szenvedéssel és főként a betegséggel szemben?

E kérdés mindig időszerű volt és az is marad. Különösen időszerű azonban ma, mert költői tulzás nélkül beszélhetünk egyetemesen szenvedő, beteg társadalmunkról. Ebben élünk és ezen belül is különösen szenvedünk mi magunk, háborútól sújtottak és hontalanok. Többségünk legalábbis ebbe a csoportba tartozik.

A szenvedés problémája ugyszólván annyira idős, mint maga az emberiség. A korok és civilizációk különböző felfogásának megfelelően, sokan sokféleképpen próbálták megmagyarázni, illetve megoldani, de magát a problémát nem tudták megszüntetni.

Jézus Krisztus sem szüntette meg, de leleplezte az okát. Tanítványainak örökségül hagyta a helyes diagnózist és megmutatta, megmagyarázta, hogy miképpen kell gyökeresen küzdeni ellene. — Aki a Mestert, az a tanítását és gyógyító gyakorlatát komolyan veszi, az ma is az ő közvetlen tanítványainak a nyomaiba léphet. Számos mai példa, eredmény mutatja, hogy Jézus Krisztus és az ő tanítása most is, és a testi-lelki szenvedéssel, gyógyulással kapcsolatban is, eleven erő.

Mindéz nem azt jelenti, hogy órákon belül elkészíthető receptet kaphatunk a kezünkbe, hanem azt, hogy ha az Egyház, Isten népe, komolyan engedelmeskedik az ő Urának, akkor testi-lelki gyógyulások fognak hűségéről tanuskodni. — Tanulmányunkban éppen erről lesz szó: Krisztus egyházának a gyógyító lehetőségeiről. Nem beszélünk tehát a különös képességekkel megáldott gyógyítók-ról, a kivételes esetekről, hanem arról, hogy Krisztus egyházában, a hívő lelkek közösségében, ma is jelen van az Aldott Orvos és gyógyítani kész.

Tanulmányunk az Irás figyelmes olvasása és néhány hívő orvosnak, valamint lelkésznek a tapasztalata nyomán keletkezett. Célja, hogy szétszórtságban élő egyházunk vezetőit, tagjait és főként betegeit figyelmeztesse Krisztusnak ma is változatlanul időszerű gyógyító hatalmára. Végzetes mulasztás volna, ha ezt a hatékony forrást éppen adott helyzetünkben nem vennők igénybe.

A felvetett kérdésre a következő címeken keressük feleletet:

1. Mi a betegség (a szenvedés)?
2. Jézus, a tanítványok és a későbbi egyház milyen magatartást tanúsítottak a betegséggel szemben?

1. A betegség (szenvedés) problémája.

„És látá Isten, hogy minden amit teremtett vala, imé igen jó.“ (I. Móz. 1:31). — Isten tehát az embert harmónikus életre, boldogságra teremtette. A betegség, és általában a szenvedés, nem volt benne teremtő tervében.

E tételünk megvilágításához szükséges, hogy előbb néhány mondatban keresztyén antropológiát adjunk, vagyis hogy erre a kérdésre válaszoljunk:

Ki az ember?

„És formálta vala az Ur Isten az embert a földnek porából, és lehellett vala az ő orrába életnek lehelletét. Így lön az ember élő lélekke“ (I. Móz. 2:). —

Az ember ezek szerint testnek és annak a léleknek az egysége, amelyet Isten lehelt

belé. Milyet csak testnek, vagy csak léleknek tekintjük, megszűnik ember lenni.

Az Irásból az is kiténik, hogy az ember Isten teremtménye. Testestől-lelkestől Isten teremtő akaratára folytán lett emberré, tehát létének az értelmét és célját ez az isteni akarat határozza meg.

„És monda Isten: Teremtsünk embert a mi képünkre és hasonlatosságunkra“ (I. Móz. 1:26).

Ezzel Isten meghatározta az emberi életet. Az ember olyasvalamit kapott Istentől, ami kiemeli az állatvilágból és öreá, a Teremtőre emlékezteti. Ez az értékes többlet a személyiség. — Isten neve: „Én vagyok“ (II. Móz. 3:14). Az embernek is van „én“-je, szemben minden más teremtett lényvel. Az ember tudatos élő lélek.

Az ember Isten elé állhat, őt megismerheti, valamint megismerheti önmagát és a világot. Ez az emberi szabadság alapja.

A szabadság nem arra adatott, hogy az ember szabadddá tegye magát Istentől, hogy megszabaduljon tőle, hanem hogy megismerhesse Istent, az ő teremtő akaratát, és a saját helyét a teremtett világban. Amint az ember visszaél szabadságával, lehetetlen helyzetbe kerül. Ahhoz, hogy ennek a lehetetlen helyzetének a következményeitől szabaduljon, Istennek a közbelépésére van szüksége.

„És monda Isten az embernek... — És parancsola Isten az embernek...“ — Isten már a teremtéskor beszélt az emberhez, néven szólította. Az ember hallhatta az isteni szót és válaszolhatott. Párbeszédbe került Istennel. Szabadságát Isten beszéde, az ige, és az ő (az ember) engedelmissége határozta meg.

A teremtésben azonban váratlan katasztrófa történt. Valahonnan előkuszott a kígyó és lázította az embert. Ez a katasztrófa az emberi logika számára érthetetlen, de a tény letagadhatatlan. Bélyegét napjainkig magán viseli a történelem és magukon hordják az egyéni sorsok. — A bukott embernek Istennel és a teremtett világgal való kezdeti harmóniája megszűnt. Az ember kiüzetett Isten közelségéből, a Paradicsomból, és küzdelem, fájdalom, veríték lett osztályrésze (v. ö. I. Móz. 3:14—24).

Isten azonban a teremtéshez hasonló módon közbelépett és a szenvedő emberen könyörölve, testet öltött Krisztusban. Így lett a „második ember“, az „utolsó Ádám“, megváltást hozó „megelevenítő szellemmé“ (I. Kor. 15:45, 47).

Krisztus által az ember megtalálhatja Istennel és a teremtett világgal való harmóniáját. Ez az új kapcsolata azonban nem azonos az eredetivel, az édenkertivel. A kígyó harapásának ezután is ki van téve. Az ember azonban tudja, hogy Nagypénteken és Husvétkor a Kisértő halálos sebet kapott és hogy Krisztus győzelme az ő számára (az ember számára) is győzelmet hozott. Azt is tudja, hogy Krisztus a történelemben egyszer újra megjelenik s hogy akkor a kígyó utolsó vergődése is megszűnik. Ez a hite és reménye szabja meg jelenlegi egzisztenciáját.

A keresztyén ember megváltott. Hogy vázlatos antropológiánk legáltalánosabb hozzávetőleg kerek legyen, még meg kell említenünk, hogy Pál apostol különböztet pszichikai és pneumatikus ember között. Tanítása szerint az ember testből, biológiai életet adó lélekből és istenes életet adó szellemből áll. — A pszichikai ember érzi (testi) életet él, a váltságban adott kegyelmet nem ismeri, vagy elhárítja. A szellemi, pneumatikus ember Krisztusban megtalálja

Istennel és a teremtett világgal helyreállított kapcsolatát.

Végezetül még meg kell állapítanunk, hogy a lélekten tudománya is különbséget tesz az emberi léleknek egy „intelligens“ és ösztöni, egy felső és alsó, egy isteni és démoni szférája között és észleli a kettő közötti küzdelemet. A tudomány azonban általában az emberi lélekben, e lelken belül lejátszódó küzdelemről beszél és nem vesz tudomást az embernek a Teremtő és Megváltó Istenhez való viszonyáról. Örövendetes módon, vannak azonban olyan tudósok is, akik az orvostudomány, lélektan és hittudomány hármasságában át helyesen ismerik fel az ember teljes valóságát.

Mi a betegség (szenvedés)?

A szenvedés a bűn következménye. Mint-hogy a betegség a szenvedésnek egyik fajtája, betegség is azért van, mert e világ bűnös.

Ez a tétele logikusan következik a tettebb vázolt antropológiából, közelebről: a Genézis ábrázolta bűnesetből. — Annak vizsgálata ezáltal nem bocsátokunk, hogy — ha Isten Mindenható — akkor miért engedte meg a bukást, mert ez a vizsgálat igen messze vezetne és különben is, korlátozott emberi logikánkat kötetekre menő bölcselések sem elégitenék ki. A bűn léte misztérium. Tény az, hogy következményeivel együtt benne van a világban, jóllehet nem kellett ott lennie.

Az Irás ilyen értelemben beszél a bűnről, mint Isten akaratával szembehelyezkedő személy hatalomról. A számos bibliai helykönyv itt csak az Efézusi levélre (6:11, 12) utalunk: „Isten fegyvereivel“ hadakozunkunk kell „az élet sötétségének világbírói“ ellen.

(Megjegyzésre érdemes, hogy míg az Új-Testamentum görög szövege Istennel minden valóságos jelhatalmát „Pantokrator“ szóval jelöli, ami „Mindenható“-t jelent, addig az „élet sötétségének“ hatalmassága a most idézett páli szöveg eredetiségét „Kosmokrator“ nevet viseli, ami „világbíró“-t jelent.) — Meg kell elégednünk annak tudásával, hogy a Kisértő, a Sátán, a Kígyó — bár halálra sebezve — még benne van e világban és hogy Krisztus második eljövételéig hatalma is van azon. Ennek egyik jele a betegség, a halál. Ezzel szemben a megváltást, Isten országának eljövését és Krisztus végső, győzelmes uralkodását már jelenlegi világunkban jelzi a gyógyulás. (V. o. Luk. 7:18, 19, 22, Jel. 21:4, I. Kor. 15:26...)

Isten akarja a betegséget?

Egy meglehetősen általános felfogás szerint a betegséget jótetszéséből közvetlenül Isten bocsátja az emberre, illetve átengedi az embert a szenvedésnek.

Ha Jób könyvének bevezető soraira gondolunk, könnyen oszthatnánk ezt a véleményt s valójuk meg, hogy a probléma nem is egyszerű. Ha azonban az Irást a maga teljességében szemléljük, a teremtéstől kezdve a kígyó megjelenésén és Krisztus váltságán át Isten országának végső eljövételéig, akkor a betegséggel sújtó Mindenható Ur haragja összeférhetetlen a Megváltó, kegyelmes Isten szeretetével.

A betegséget nem szabad tetszéséből bocsátja reánk Isten. Az bűnös állapotunknak a következménye. Ebből az állapotunkból, a Sátán öleléséből, Isten megszabadítani kíván.

Jób történetének a tanulsága a következő: A Sátánnak hatalma van az emberen, de ez a hatalma időleges. — Isten a Sátán ha-

talmát is felhasználhatja, hogy az embert helyes Isten-ismeretre és önismeretre vezesse. — Azoknak (de csak azoknak) akik Istent szeretik, minden javokra van (Róm. 8:28). — Isten végeredményben Gyógyító Isten. Jób is visszaállítja eredeti állapotába. (V. ö. Jak. 5:10, 11).

Még az O-Szövetségben sem találjuk nyomát annak, hogy a betegség egy szeszélyesen cselekvő Mindenható (Pantokrator) játéka az eredménye volna. — Ezzel kapcsolatban jellemző a pusztában bolygoló Izraeliták története a kígyókkal (IV. Móz. 21. 4—9): „... Szóla a nép Isten ellen... Bocsáta azért az Ur a népre tüzes kígyókat... Aki feltekinte a rézkígyóra, életben maradt.“ — A betegséget tehát a nép bűne vonta maga után. Aki azonban a rézkígyóra, a hit jelképére tekintett, az meggyógyult.

Az egész Új-Szövetség hirdeti, de különösen az Evangéliumok tanuskodnak telre-érthetetlenül arról, hogy a Sátán kötelekben szenvedo embert, a beteget, Isten megszabadítani, meggyógyítani kívánja. Ezzel legközelebb tüzetesen foglalkozunk.

A betegségek bűnéről, vagy csafádja vétkeiért fizet betegségével, szenvedésével? Ez az előbbihez hasonló összetett és nehéz probléma. Lehet, hogy a betegségek egész sorát a beteg ember idézte fel személyes bűnével, de általában: a betegség a világ bűn alatti állapotának az eredménye.

A Sátán hatalma alatt élő világunknak van egy olyan törvénye, amit legjobban a „szolidaritás“ szóval fejezhetünk ki.

A háborúk következményeire pl. nemcsak a felelős személyek fizetnek, hanem a népek mindenestől. Aki igazán szereti népét, az nem vonja ki magát az alól az egyébként igazságtalanságokra vezető szolidaritás alól. Jóban-rosszban „fizetségünk“. Nem voltunk jelen a Paradicsomkertben, de mégis nyilvánvalóan bűn alatt élünk mi magunk is és ezért fizetnünk kell. Ez véges emberi elemnk számára igazságtalannak tűnhetik, de mégis csak egyetlen lehetőségünk van: tudomásul venni a ténnyt.

Igaz, hogy más összefüggésben, de Pál apostol is így tesz. (I. Kor. 12:14—26): A szolidaritásról szóló tanításának ez a foglalat: „Ha szenved egy tag, vele együtt szenvednek a tagok mind. Ha tisztességgel illetetik egy tag, vele együtt örülnek a tagok mind“.

Ha tetszik, ha nem — az egyén jóban-rosszban és sok vonatkozásban osztja nemzetiségének, nemzedékének, vagy az egész emberiségnek a sorsát.

Ezt az „igazságtalanul“ lesújtó és tele-melő törvényt Pál a Római levélben is kifejti (5:12, 15): „Egy ember által jött be a világba a bűn és... a halál... s minden emberre elhatott. Az Isten kegyelme... mely az egy ember Jézus Krisztusé... elhatott sokakra.“

Újra megismételjük: E világ bűn alatt él, az egész emberiség a kígyó harapásaitól szenved s az egyén a beteg harapás sorsában részesül. A hívő ember nem rugódzik ez ellen a szolidaritás ellen; elfogadja a betegséget. Azonban jól jegyezzük meg, hogy nem adja meg magát sorsának és nem rezignáltan viseli a betegség okozta szenvedést, hanem az érc kígyóra tekint, aki az Új-Szövetségben Jézus Krisztus. Néki ma is hatalma van arra, hogy testi, lelki és szellemi betegséget gyógyítson.

Legközelebb azt vizsgáljuk meg, hogy a betegséggel szemben milyen magatartást tanúsított Jézus, az ő tanítványai és a későbbi Egyház. K. L.

„Az Ige“

„Ordét“ a címe Kaj Munk dán lutheranus lelkész megrázó erejű drámájának.

A téma élményi forrásáról Kaj Munk ezt mondja egyik predikációjában: „Szinművet irtam arról, hogyan képes az élő hit egyholtat életrehozni. És én most bevallom azt is, hogy mint költő adtam vissza az életnek a halottat, mert mint lelkész nem voltam képes rá. Mennyi sok beteg ágyánál jelentem meg, és nem volt erőmhozzá, hogy gyógyulásukért imádkozzam. Csak azt tudtam kérni az Úrtól, hogy vessen végtelen szenvedéseiknek, és akkor még napokig éltek...“

Nem sokkal ezután Kaj Munk meghalt, de idézett szavaiból és szinművéből is megszólal a kérdés a maga kegyetlen őszinteségében és időszerűségében is: Tudsz-e mai ember hinni abban, hogy Krisztus a holtakat élökké, a betegeket egészségesekké, a hitetleneket hívökké tudja tenni ma is? Eljutot-

tál-e már magad hitettségének gyötrelmes belátásáig? Nem a másokéig, hanem a magad, személyes hitettségén való megrettenésig?

A dráma színhelye egy dán falu. Az öreg Borgen jómódu gazda, aki vagyonát is, műveltségét is a Grundtwig féle reformoknak, és a szövetkezeti rendszernek köszönheti. Magabizó, öntudatos ember. Idősebb fia sem sokat törődik vallással, egyházzal. Az öreg Borgen nagy reménye volt a kisebbik fia, aki teológiát tanult, de mennyasszonya halála következtében megörült, és most azt mondja magáról, hogy ő a Názáreti.

Ingernek, Mikkel feleségének gyermeke születik, de az anya meghal, az örült fiu pedig meglátván a holtat összeesik. Az öreg Borgen azt hiszi, hogy ime fia is meghalt, és vad fájdalomában perbe száll Istennel.

A cselekmény fordulópontja a negyedik felvonás: a temetés. A lelkész igehirdetése közben hirtelen megjelenik Johannes, aki

abban a pillanatban gyógyult meg, amikor a halott Ingert meglátta. Ő most kijelenti, hogy a pap nem tett bizonyosságot a feltámadásban való hitéről, és arra kéri a hívőket, hogy imádkozzanak együtt a halott feltámadásáért. Senki nem hallgat rá, és már le akarják zárni a koporsót, amikor Inger nagyobb kislánya odamegy Johanneshez és ezt mondja: „Igen, ha Isten akarja, feltámad.“ Johannes hangos szóval imádkozik, és kéri az Úrtól az életreklto igét. A halott feltámad. A boldog Borgen család énekszáva zárja a jelenetet: „Él a Jézus a mi fe-
jünk...“ K. A.

Különbőség.

Egy pogány hallgató diadalmasan vetette szemére az igehirdetőnek aki éppen az örökéletéről beszélt, hogy a keresztyéneknek mi sem látszik az örökéletből, amikor a halál jön, mert azok éppen úgy meghalnak, mint a pogányok. Az igehirdető némi gondolko-

zús után így szölt:

Mondá csak, barátom, láttad az angol kormányzó palotáját ott a tengerparton?

Igen, volt a válasz

Nos, mi van annak a felső emeletén?

A kormányzó lakása, szebbnél-szebb dolgokkal tele.

Es mi van alól?

A fogház, felelte a pogány

Helyesen feleltél, mondta a misszionárius.

Látd, jent van a kormányzó lakosztálya,

alul pedig a gonoszok börtöne. De ugye,

azt is láttad, hogy az utcáról csak egy ka-

puja van a palotának? A kormányzó is a

foglyok is azon járnak be. Itt még nincs kü-

lönbség, de azután, az utak szétválnak.

A kormányzó felmegy, a foglyok pedig

alámennek. Egy kapu vezet ki a földi életből,

a halál. Ezen a kapun egyformán lép ki az

igaz keresztyén és apogány. De az utak el-

válnak. Az igaz keresztyének felmennek a

mennybe, az istentelenc lefelé a pokolba.

Visszatérés az Atyához.

Lukács: 15. 11—22 Lukács: 13. 6—9.
Szeretett Testvéreim, mindnyájan úgy vagyunk, mint a fenti példázat szerinti két fiú. Gondviselő Atyánk, mikor elbocsájt földi utunkra, kiosztja kinek-kinek az őt megillető talentumokat, lelkébe írja küldetését és utra- való jótanácsként az erkölcsi törvényeket, aztán várja, hogyan fogjuk megállani helyünket. Némelyikünk az atyai háznál marad, mint az idősebb fiú, mások utra kelnek, eltávoznak, ki közelebb, ki távolabb, mondván: saját erőmre támaszkodva, saját elgondolásaimat követve, teljes szabadságban és függetlenségben élve jobban fogok boldogulni. De sorsunk hasonlatos a fügefához is, mert a Teremtő gyümölcsöskertjének vagyunk a csemeték. Beültettünk a földi élet talajába, hogy jó gyümölcsöt teremjünk. Szerető, hosszútűrő, ápoló vincellérünk Krisztus. Nem hagy el akkor sem, ha terméketlenül maradunk, ellenkezőleg megtesz mindent, hogy megváltson a kivágatástól.

Mint Ádám kései utodaiban, megvan bennünk is a hajlam az Isten ellen való lázálásra. Ezt használja ki a kísértő, hogy minél neszesebbre csaljon el az atyai háztól. Nem tudunk ellentállani, nemet mondani. A Sátán által elének vetített földi élet olyan csábító, ehhez kapcsolt testünk minden sejtje, vérünk minden csepje, melyeken keresztül uralkodik felettünk a törvényszerűség, amit a Tudásfájának gyümölcséből való evés irt tagjainkba.

Atyánk, mikor elbocsájt, így szól hozzánk: Légy jó mind halálig. Ne felejtkezz meg roham, szeress engem úgy, amint én szeretlek téged. Kövesd tanácsaimat és a szivedbe, lelkedbe irt törvényeket. Ne félelemből, a szolgaság lelkével, hanem önként, szeretetből a fiaság lelkével, tudván, hogy csak javadat akarom. Szeresd felebarátaidat, mint tenmagadat, ne tedd velük azt, amit nem szeretnél, hogy veled tegyenek, hiszen embertestvéreid Krisztusban és én bennem. Érezd át, hogy boldogító akaratom végrehajtásának részesévé tettelek. Ha nem ez az akarat érvényesül a földön, boldogtalan lesz az egész emberi-nem és benne tenmagad és a te néped. Őrizd meg a fölem kapott szabadságodat és tanulj meg helyesen élni vele. Ne engedj a csábítónak, mint ősapád Ádám, hanem állj ellen, mint az én fiam, a Megváltó. Másként rabszolgája leszel alantós érzéseknek, szenvedélyeknek, a földi kincseknek, rossz hajlamaidnak, melyektől önerőből szabadulni nem tudsz. Ha mégis megtévednél, fordulj teljes hittel hozzám és a megváltásodra küldött Fiamhoz, aki segít, vezet mindenkit a Szent Lélek által, ha igaz hittel nyújtja feléje segítségkérő kezét.

És mi elindulunk és a csábító gyakran már gyermekkorától kezdve megkísérti Igyekszik bebizonyítani, hogy a kapott tanácsok szerint élve a földön boldogulni nem lehet. Itt földi hatalmak, társadalmak törvényei uralkodnak. Ha szembe helyezkedsz velük, sorod nélkülözés, mellőzés, sőt kiközösítés, a szenvedések keresztjére feszítettél, mint Jézus. A családok főnkre tesznek, lázadni fogs tanácsadót ellen, de akkor már késő lesz. Én nem akarok neked parancsolni, csak tanácsot adni. Ember vagy, szabad akarattal rendelkezel. Gondolkozz a hallottakon. Ha döntöttél, hívjál, hogy segítségére lehessék. Magadra hagy kétségeiddel, de értelmed által eléd varázsolja mindazt, ami alkalmas arra, hogy az ő javára döntsél.

Ha hited van, kegyelemért és segítségért a Jo Kertészhez fordulj, s lesz erőd mondan: Távozz tőlem Sátán! Megmaradsz az atyai háznál és jetermő fáva leszel. Ha hited gyenge, eltávozz, mint a kisebbik fiú. Vissza tudsz-e térni, vagy fáradtan, kimerülve ott pusztulsz a hazavezető út porában, az attól függ, méltóvá tudsz-e válni a megváltásra. A Sátán mindenesetre ott fog állni vergődésben melletted, gunyos kacajjal mondván: Győztem megint!

Igy játszik velünk a Sátán. Csábít, a kezünkre játszik sok mindent. Mikor úgy érezzük, megnyertük a harcot, cserben hagy. Könyörgünk hozzá végső kétségbeeséssel. Gunyos kacajjal nézi vergődésünk, aztán sorsunkra hagy. Nincs mentség az erkölcsi halállal szemben csak a megtérés az Atyához, de képesek leszünk-e rá?

Igy játszik nemcsak velünk, de népekkel és az egész emberiséggel. Nem látjátok a világ mai vergődését? Két választás van: atombomba, vagy megtérés az Atyához. Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat! Szeresd önmagadat és a véledtartókat, de gyűlöld ellenségeidet! Választat az emberiség.

Döntöttél, elhagyod az atyai házat, élvezed és kiéled a földi élet lehetőségeit. Közben eljár az Istenháza is, hiszen földi gondolkodás szerint nemcsak lehet, de hasznos is két söt több urat szolgálni. A látszat keresztényiség néha nagyon hasznos. Nagy

Szerkeszti:

Dr. Zayzon Sándor

HARANGSZÓ

VASÁRNAPI ISKOLA

Szeretett fiatal keresztyén és magyar Testvéreim! Mielőtt szentírással kezünkben elindulnánk az igaz ut keresésére, énekeljük el együttérző lélekkel Isten dicsőségére a legendás kuruc időkől származó fohászatunkat (Enekes könyvünk 46. oldal). Győzhetetlen én köszölet.

Most pedig csendesedjünk el, adjunk hálaát Mennyei Atyánknak, hogy a fiaság lelkét adta nekünk Szent Fia által a szabadságra és kérjük segítségét.

Bizonyosan már a Ti fiatal életetekben is felmerült a kérdés, mi a kötelessége egy igaz keresztyén magyarnak az emigráció számkivetésében? Nézzük meg, milyen választ ad a szentírás.

Mozes könyvének első fejezetében olvashatjuk: „És vevé az Uristen az embert és helyezte őt az Eden kertjébe, hogy művelje és őrizze azt.” Világos ebből, hogy Mennyei Atyánk egy nagy hivatással küldte az embert a földre. Küldetése volt, hogy Isten akaratának munkáloja és a számára rendelt területnek művelője és őrizője legyen. Azért lehette bele szellemét, hogy ezáltal meglegyen közte és embergyermeké közt az örökös kapcsolat, öntudatos értelemmel megaldott tervezni és alkotni képes lény legyen. Testét földi anyagból formálta, mert csak így lehetett az ő akaratának munkása az anyagi világban.

A teremtésben minden Isten akaratából való. Az ő akaratából sokasodott meg az emberiség, hogy betöltsé az egész földet, az ő akaratából keletkeztek a különböző nyelvek, népek, nemzetek, s ő rendelt számukra élet-és munkateret, amit mi hazának és országának nevezünk. Így mi is isteni rendelésből lettünk és vagyunk magyarok, tőle kaptuk magyar szívünket és lelkünket. Ő vezetett a Kárpátmedence csodálatosan gazdag földjére. Szent Fia által lettünk keresztyénekké. Ezért mindenkifőlött álló kötelességünk mindig és minden körülmények közt magyarnak maradni érzésben, gondolkodásban és nyelvben. Mivelői legyünk hazánk földjének által, hogy munkánkkal, a természeti adottságok felhasználásával Edenkertté varázsoljuk és ott egy Isten akaratát és törvényeit szerint berendezett országot építsünk magunk és a velünk együttélésre rendelt népek részére. Őrizői legyünk és védjük meg mindenkiel szemben, aki mindezt le akarja rombolni.

Mit történt? Isten, hogy tudatára ébresszen mulasztásainknak, megpróbáltatásként megengedte, hogy egy Istenől elszakadt, Isten ellen harcoló uralom leigázhassa hazánkat. Az uralomra jutott Sátán hatalma le akarja rombolni mindazt, amit ezer éven át építettünk és el akarja szakítani népünket a Teremtőtől. Mi elüztünk. Ez nem jelenti azt, hogy küldetésünk megszűnt, ellenkezőleg arra kötelez, hogy a számkivetésben belátva hibáinkat és tévedéseinket felkészlünk azok javátételére és egy új országépítésre.

Ezért első kötelességünk, hogy igaz bűnbánattal megtérjünk Istenhez úgy, amint azt olvashatjuk Lukács evangéliumának 15. részében a 14. versből a tékozló fiúrol szolo példázatban. Mi magyarok mondjuk igaz szívet és lélekkel együtt a tékozló fiúval: „Atyám vétkeztem az ég ellen és te ellened és nem vagyok méltó immár, hogy a te fiad-

nak hívassam.” Ha megtérésünk igaz, a Mennyei Atyánk így válaszol: „Ez az én fiam meghalt és feltámadott, elveszett és megtaláltatott.”

Igen, fiatal testvéreim, az Ur felelem miniket, ha megtérésünk igaz. Felelemi úgy azokat, akik ma a szolgaság lelkének rabságába élnek otthon, mint minket, akiknek megadtott, hogy szabadságban élhetünk és dolgozhatunk. Megint részesei leszünk Krisztus által a megváltottságnak, melyről azt írja Pál apostol a romabeliekhez irt levelének 8. részében, a 14 versben: „Mert nem kaptátok a szolgaság lelkét ismét a félelemre, hanem a fiaság lelkét kaptátok, aki által kiáltjuk: Atyám!”

Második nagy kötelességünk, hogy a megtérésünk által nyert törhetetlen hittel és reménnyel készüljünk fel lelkiileg és testileg egy új országépítésre, mert ennek lehetősége meg fog adni. Azért kell tehát igaz istenhívókké és krisztuskövetőkké válnunk és igaz magyarok maradnunk, hogy ezt a küldetést valóban teljes szívvel, lélekkel, teljes elménkel és minden erőnkkel dolgozva tudjuk betölteni. Isten azonban nemcsak hivatást rendelt minden embernek, hanem adott hozzá talentumokat is, kinek ötöt, kinek kettőt, kinek egyet. Gondolkoztatok már felette, mik ezek a talentumok, melyekről el kell számolnunk a Teremtő Atyánknak?

Lelkünk, hogy megteremtse és megtartsa állandó kapcsolatunkat Istennel és megmutassa az igaz utat, melyen haladnunk kell.

Szívünk, hogy képesek legyünk a szeretet két nagy parancsolatának átérésére és tudjunk azok szerint élni és cselekedni.

Ertelmünk, ami képessé tesz arra, hogy úgy tudjunk dolgozni, építeni, alkotni itt a földön, hogy munkásai legyünk Isten akaratát teljesülésének.

Testünk, a tökéletes gépezet, mely arra szolgál, hogy a szív, lélek és értelem irányítása mellett munkáljon az anyagi világban.

Édes anyanyelvünk, melyen először tanultunk imádkozni, mely megörzöje mindannak a szellemi kincsnek, amit évezredek alatt alkotunk magunk és az egész emberiség javára. Ez az egyetlen összetartó kapocs szét-szortságunkban. Ezt érezte meg a román megszállás alatt a nagy magyar költő Reményik Sándor, mikor így ír: „Vigázzatok ma jól, mikor beszéltek és áhitattal ejtsétek a szót, a nyelv ma néktek végső menedéketek, a nyelv ma tündérvár és katakomba, Vigázzatok ma jól, mikor beszéltek!”

Mindezek a talentumok nemcsak általános emberiek, de Isten rendeléséből és akaratából különlegesen magyarok is.

Mint kell sáfárkodnunk ezekkel a szinany talentumokkal, megtanít erre is az evangélium. Nyissátok fel Máté evangélium 25. részének 20. versét és olvassuk el együtt figyelmesen a példázatot; „És előjövén, aki őt talentumot kapta vala, hozza más őt talentumot mondván: Uram őt talentumot adtál vala nekem, imé más őt talentumot nyertem azon. Az ő ura pedig mondá neki: jól vagyjon jó és hü szolgám, kevesen hü voltál, sokra bizlak ezután.” Ugyanigy volt ez annál is, aki csak két talentumot kapott. Csak az nem gyarapította, aki egyet kapott, s ezért büntetésből el-vesztett mindent.

sikereket érsz el kihasználva mindenkit és mindent, csak épen gyűlölet és irigység vesz körül, mely lesi, mikor lökhet félre a földi gazdagság és gyönyörök mostlékjával tele vályu mellől.

Mindjobban érsz lelki kifosztottságodat és nyomorúságodat. látóvá lesznek a Sátán igézete következtében megvakult lelki szemeid. Meglátod, hogy milyen nyugodtan, megelégedettségben élnek földi szegénységük mellett is az atyai háznál maradtok. Először irigyled, talán gyűlöld is őket, mert érsz, övék a lelki gazdagság, amit te eladtál Megváltóddal együtt judáspénzekért. Aztán feltámad benned a vágy, hogy te is egy lehess közülük. Összetörtén állasz, mikor megszólal egy szelid hang: Indulj az atyai ház felé, ha hited elég erős és bűnvallomá-

sod őszinte, eléred azt. Ne félj, mert az Atya és én egyek vagyunk, s ezért bocsánatot nyersz ingyen kegyelemből az én áldozatomért.

Ha igaz a hazatérési szándékod, megfogja kezedet, megsimogatja szivedet könyörög érted, mint a jo kertész a terméketlen fügefáért. Megtérsz, Atyád felelemi mondván: Meghalt, de feltámadott, elveszett, de megtaláltatott. Ujjá születesz, mint Saul a Krisztussal való találkozás után.

Tékozló fiúk lettünk és vagyunk többekévesb mindnyájan, a csábító elragadott az atyai háztól, hogy összetörtén ott hagyjon az út porában. Tékozló fiúvá lett elődeink által és általunk az egész magyar nép. Nem voltunk Isten akaratának részesmunkásai, hanem elszegődöttünk idegen célok és érdekek

Szeretett fiatal magyar Testvéreim, ha nem akarunk a harmadik szolo sorsára jutni egyenként és összesen, minden erőnkkel arra kell törekednünk, hogy megkértszerezzük talentumainkat.

Őrizd meg szivedet és lelkedet tisztának, erősítsd imádsággal, fejleszd a szeretet két törvényének életedben való gyakorlásával és Megváltónk tanításainak követésével.

Elméded és istenadta tehetségedet képezd tanulással és hivatásodral való előkészülettel.

Gondozd ésszerűen testedet és neveld fegyelmre- mert szived, lelked és értelem csak ép és fegyelmezett testben tudja feladatát valóban jól teljesíteni.

Bármilyen csábítás is kísértson, magyarnak kell maradnod és nem szabad anyanyelvedet elfelejtened. Gondolj mindig arra, hogy ma minden egyes magyar-kicsiny vagy felnőtt-saját személyében egy-egy követe hazánknak, s a mi viselkedésünk után itélik meg az egész magyarságot az idegenek, akik között élünk. Anyanyelvünk pedig az egyetlen összekapcsoló megmaradt kincsünk a nagy szétszortságunkban. Ertsd meg Reményik Sándor versét és érsz át!

És most jön a legnehezebb kérdés, hogyan egyeztethető össze magyarságunk megörzése az idegenben való éléssel? Erre is megadja a választ az Adogarasol szolo példázat. Máté evangéliumának 22. részében olvashatjuk Krisztus Urunk választát a cselvető farizeusoknak: „Adjátok meg azért, ami a császáré, a császárnak és ami Istené, az Istennek.”

A császár a befogadó, új otthont adó idegen ország. Épen magyar becsületünk kívánja meg, hogy lerojuk vele szemben tartozásunkat. Ezért meg kell tanulnunk új környezetünk nyelvét. Ez nem jelenti azonban azt, hogy el szabad felejtelnünk anyanyelvünket. A sok nyelv tudása-épen az emigrációban tapasztalhattuk-egy nagyszerű lehetőség, nemcsak az érvényesülésre, hanem arra is, hogy hazánknak barátokat szerezhesünk. Az anyanyelv azonban Istenől kapott talentum, melynek elfelejtés útján való elásása halálos bűn.

Bele kell helyezkednünk új környezetünk szokásaiba, mert csak így tudjuk helyünket megtalálni, de nemzeti hagyományainkrol megfélejtkezni, szívünket és lelkünket idegenfelcserélni nem szabad, mert mi csak lakohelyet kényszerültünk változtatni, de hazát nem cseréltünk.

Becsületes, munkás és törvényttisztelő polgárai kell hogy legyünk új otthontado országunknak, amíg ott kell élnünk. Ezzel öregbítjük a magyarság hírnevét. Rabságban élő hazánkrol és honfitársainkrol azonban egy pillanatra sem szabad megfélejtkez-nünk, mert annak vagyunk örökre eljegyzett polgárai. Lássuk be hibáinkat, amelyek ránk hozták a megpróbáltatást. Ne beszéljünk róla, hanem tegyük jóvá azokat. Tanuljunk meg minden jót, hogy haza vihessük az új országépítéshez. Így válunk érdemessé a megváltásra. DruZS.

szolgálatára. Nemcsak elástuk talentumainkat, hanem sokszor el is fecsértük azokat. Ma egy részünk lerongyolodva, tönkremenne él a hontalanságban, másrésztünk idegen rabszolgaságban sanylódik. Kérő szavunkat nem hallja meg senki, sőt elmarasztalnak olyan bűnökben is alaptalan vádaskodás következtében, melyeket el sem követtünk.

Ehezünk és szomjuhozunk a megváltás után. Ebredjünk tudatára végre a megpróbáltatások sulya alatt, hogy csak egy út van számunkra, az atyai házhoz való visszatérés útja, mert ez az út az Élet és Igazság.

Térjünk vissza egyenként és összesen Isten útjára, kérjük igaz hittel megbocsájtást és munkarészt az ő akaratának végrehajtásában. Ha igaz hittel és bűnbánattal kérjük, megadatik a Jo Pásztorért. DruZS.

Pusztai ének

Mit bánom én, ha nem tetszik is,
e ridég s idegen világnak,

hogy nem felejttem anyámat;
a nagy, fehér, a csöndes házat:
hús árnyékát szőlőtugasának;

hogy nem felejttem apámat,
íromba betűjét a fejfájának:
szuvas rovását halál szuronyának;

hogy nem felejttem a tanyámat,
szikrás sugarát kicsi ablakjának;
éji hunyorgását messzi tűz lángjának;

hogy most is csak hallom:
sunyi holdra vakkant boglyatöbűl
álmódva Bogár,
s tücsök-vigyázók telegráfja
círpei szüntelen:
csítt, szunnyad minden itt,
az egész Határ...

hogy most is csak hallom:
Gábor csizmája koppan kemény szíken,
s ágas nyikkan, vedér csobban,
vályuba loccsan, bojtár rikkant;
finnyás a Villás, a vizet kényesen
szusszantva túrja,
koronás komor homlokán
csörrenti békós láncát,
s búsan, mélyen megbődülve fújja
a Pusztá hajnal-szirenéját...!

És elomlik bűgva, mint lomha tenger árja...

De, im, vadul beléje csap a Vihar fekete szárnya.

* Ezernyi kürtön fölsíkkolt a Szél harsonája,
ezernyi sipján sivit szörnyű orgonája *

S valahol igen nagyon messzi, e bösz nyitányban,
halkan, remegőn bujdosol ezernyi gordonka zokogása...

Villám pálcája
csattan, cikázva
kattan, sziszegve
pattan, illan,
s éles villanása:
ott-itt,
mindenütt:
hasgaton süvit, beint...

lány fuvalát leint,
hegedün sírásra hűrt cibál,
tűzkarja fennen hadonász:
lidérces kékje zendül,
véres veresse cserdül,
vakító fehérje suhogva vágta az Egen,
lehull jajongva, s kacagva fölszökik,
palástját, a fényesét, a kényesét,
talán feledi, talán leveti:
a Réten.

S kócos akác ága borzadva recsen;
millió sárga virág kandit föl ijedten,
sok-sok között kis veréb pocsogva rezzen,
és gyököska síklik új rejtekbe,
a szünetben...

Ó, mit bánom én, ha nem tetszik...! ?
hogy most is csak hallom,
s szívem húrján újra dallom,
hogy lélekkel valiom:
anyámat, apámat...
a tanyámat, ...
királyi fönségét a Pusztá
psalmusának...

S ha senki is nem hallja már,
mondom hát a szélnek, légnek,
tengernek, végtelen azúrtnak:
enyém a zsolttár, s köszönöm, köszönöm,
az Úrnak!
Lovas Károly.

JÖJJEK

és Harangszó
a Szórványban Elő
Magyar Református Egyház Lapja
Főszerkesztő: Dr. Harsányi András
Társzerkesztő: Dr. Kupa László
Németországi szerkesztő:
Dr. Zayzon Sándor.
Für den Inhalt verantwortlich:
Koppány János.

Kiadóhivatal: Bregenz, Belruptstraße 8.
Druck von Felizian Rauch, Innsbruck

Jókai

(Halálának 50-ik évében)

Nem túlzás Jókait világvizonylatban is a legismertebb magyar íróknak mondani. Petőfi mellett egyetlenül az, akiről a művelt európai talán többet is tud, mint annyit, hogy magyar volt, és a magyar is többet, mint azt, hogy regényeket írt.

És mégsem páratlanul nagy közönségsikere tette nagygyá. Azok közé sem tartozott, akiknek jó megérzéseik vannak arról, hogy mi kellene momentán a közönségnek. Jókai olvasói töle magától nyerték igényeiket, és persze a kielégítést is. Varázslatos világában bárki is egyszerűen lehetett otthonos. Csak kézbe kellett venni: akár a ponyváról is, semmiképpen nem vesztethetett így sem irodalommal minőségéből, és nem nyertethetett ehhez hozzá: félbörben sem. Ma talán Petőfi népiességén erősebb a hangsúly egyfelől, másfelől egyoldalú polgárnak értékelődik, sőt a legkülönbözőbb irányzatosságok keresik benne egy korábbi igazolódásukat. De éppen e sokféleként látott és meglátott arculat mögött van az, ami benne élő egység: az író kötetlen önállása, egyetemes emberisége, époszi létezési módja.

Hogy olvasójának mindezeket tud is nem juthat eszébe sem a naturalis valóságokkal való egybevetés, sem pedig nagy és időszertű problémák megoldatlanságának gondolja, az nemcsak az ő ugynevezett „elhitető művészetétől” van így, de mindennek előtt töretlen optimizmusától!

De persze ez sem tézise az íróknak, nem

is programmszerű célzatosság, hanem a mondanivalóknak, alakoknak, történéseknek, cselekménynek, fiúndokló képeknek és humorok valóban mesélés szakadatlan szétáradása. Eppen ezért is az íróknak magának sincs alkalmuk arra, hogy saját vagy sajátos művészetét tanulmányozgassa (mint pl. Arany a magáét), mert nyilván az ilyen műindításból is csak újabb „képzelmek” jöhetnek létre.

Az életet, az embert, az emberi sorsot olyannak látja Jókai, amilyennek szereti is: csodákban gazdagnak, a legnemesebb célok szolgálatában győztesnek, és tőklésedőnek. Aki azonban kiábrándultságában, kimerültségében, ideáltalesságában, naturalista-materialista tehetetlenségében, Jókai írásaiban csalóka és ábrándos meseképekkel, túlhaldott korszerűtlenségénél többet nem lát, az természetesen már az író halálának 50-ik éve előtt is eldöntötte a maga létezési módjára a kérdéseit. De csak a magáét.

Az is bizonyos, hogy egy kicsit a philológus feladata is (inkább még csak lesz) Jókai élő irodalmi hatásainak kiderítése és pontos kimutatása, de tény az is, hogy ez nem lesz nehéz feladat. Mert — többek között — kedve, a mesélő előnkbe topanó alakjai, anekdotásan jellemző stílusa, novellaművészete, költői nyelvének humorral tei-

Tavas.

Megjött a tavasz. Nem tudott volna meg nem jönni, mert az univerzum vonatja biztosan jár. Istennek legyen hála érte.

A franciák azt mondják, hogy a patak dalol, „chante” (a kisfiam így tanulta az iskolában), és igazuk van. A havasi ér csilingelő-csörgedező hangon dalolja a tavaszi ébredés dalát arról, hogy a lavina hatalmas megtört és hogy szép az élet. Jól esik hallani e dalt; szívemben bizalmat ébreszt a jövő iránt.

Istennek legyen hála érte.

Az előbb jobbra néztem, most balra nézek: Az út árkában pocsolyává gyűlt a tavaszi ló. Nem tud tovább jutni s most nyil-

tettsége stb. ma is élő, és nem is csak közvetített hatása.

A magyar emigrációnak egyik legfőbb gondja: az ifjúság nevelése. Nos, a legmélyebb nevelői olvasmányhatások éppen Jókai írásokból meríthetők. Lélektani tény, hogy az ifjúság természetes vágyakozása olvasmányokban is az aktív élményekre irányul elsősorban. Vajjon kaphat-e ily tekintetben is Jókai-olvasmányoknál különb élményeket is, különösen, ami e nemben való erkölcsi nevelődését illeti? A jelen és a jövő problémáinak meglátásához és vállalásához az ifjúságnak oly létezési módra kell kitérnie, amely mindegyik izületében is az abszolút erkölcsi szellemében való magatartásra készítene. Ha a nemes emberiség, az önzetlen áldozatkészség, a magyarság érték-és hivatástudatának élménye, a művelődés egyetemes eszményei, az embernek az ő magasabbra-hivatottságában való hite: ma sokszor a mesék világába utalódik át, akkor oda kell menni érte! A mese is a szegények kincse és a szorongatókét, gazdagodni lehet vele. Ahhoz, hogy az élet prózája fölemessze illuzióinkat, szükségünk van arra a hitre is, hogy hátha egy következő nemzedéknek több vagy még több marad majd e kincsekből, mint amennyi nekünk maradt. K. A.

ván nyílkástestű békák tanyája lesz. Mellette penészes a hó alatt megposhadt tavalyi fű s kellemetlen, nedves, jüledt szagot áraszt. Feldőlök a padról. Közben visszanezdek a pocsolyára s egy darabig nem is veszem le róla a szemem. Látom benne a kék tavaszi eget és a napot. — Erdekés, gondolom magamban, a pocsolya tukrán is visszatükröződik a világmindenség szépsége. Mégiscsak szép az élet.

Istennek legyen hála érte.

Eszembe jut Szent Ferenc imádsága: „Add, hogy e világban ne lássam a bukás nyomait a megváltás jelei nélkül...”

Ez a tavasz.

Istennek legyen hála érte! ... a ... ó

A haját az arcába verdeste a víz... Igen, még van pénze. Vajjon, mibe is kerülhet egy új...? Oh, Stolzné biztosan elfogadja az újat. Jó emberek ezek, csak hát persze vigyáznak. Megbecsülik, amijük van. Jaj, csak meg ne lássanak így most. Majd a többi azután... majd... atyus csak este jön haza...

Azt se tudta, hogyan került vissza a városba. Es vitte vissza az új esernyőt, mint valami ereklyét. Ki se nyitotta. Eszébe se jutott. A fő az, hogy Stolzné elfogadja... hiszen jó emberek, csak hát persze... — Igen, kedves, jó Stolzné. Bocssáson meg. Nem tudom, mi volt velem. Kérem fogadja el. Azt hiszem jó. Egészen új. Kérem szépen, ne haragudjék, és... és Stolz urat kérje meg, hogy... ne szólna az uramnak... igen... szegény, ő nem tehet róla...

Es Stolzné megértő volt. Hiszen olyan jó emberek, csak hát persze vigyáznak a maguk kérére... ez természetes is. Körülbelül ennyi az egész. Meg még az hogy Kárásznak azt nap nem volt ebéd. Ica ugysem volt éhes, Ferék meg éppen rosszul érezte magát...

Vacsora aztán került. Atyus akár minden nap is megetté a borsót, abból meg volt elég. Ez volt a szerencse.

Kárász is csak két napig feküdt. Aztán semmi baja nem volt. Nem, nincs már lázas. Hogy nem eszik?! Dehogyan is nem! A barakk bér is ki van fizetve. Nem is tartoznak sem kinek. Ez a fontos atyusnak. Nem, ő igazán nem beteg. Éjtszaka is csak attól köhög, hogy rosszul fekszik, a szívére gyakran Csakis ennyi az egész.

— Elsején aztán atyusnak is el lehetett mondani az egészet. Akkor már itt volt pénz. Régen volt már 15-e. Most aztán kaptak rajta mind. Hogy spóroltak és azéit nem vettek esernyőt, és még sokféle érdekes vidám tanulságot is csináltak belőle. Hogy most aztán van új esernyő, csak nem a övék.

Kárász bácsi kacagta a legnagyobbakat. Örült volna, aki látja, hogy milyen „töretlen életerő lakozik benne”. Anyu is kacagott csak hát neki vigyázni kell az ilyesmivel mert a kacagásból könnyen van köhögés is ighat inkább csak mosolyog... De Kárász bácsi még mindig csak kacag. Feáll, megy ki az ajtón, ki az erdőre. Ott nekidől egy fának, már nem hallani a harogó nevetést, csak annyit lehet látni, hogy a kezébe dugja az arcát, és a két válla nagy okát rázkódik... Hát így is lehet kacagni. Lehet... Ennyi az egész.

Az esernyő

Az is mindegy persze, hogy Kárász méni napi nyolc kilométerjét Földünk mely két pontja közt gyalogolja le, mert mindenképpen le kell gyalogolnia. Csak az nem mindegy, hogy még ma sincs esernyője. Az esőnek nem kicsi az a nyolc kilométer. Megeszi az a lisztet is cukrot is, még a sőt is, ha kedve támad rája.

Es itt mindjárt meg kell azt is mondani, hogy eszébe ne jusson az olvasónak, hogy ezen most sajnálkoznia és sóhajtoznia kell. Azt se merészelje mondogatni, hogy a menekült-kérdés már igazán a könyökén jön ki, mert ezzel a menekülteknek semmi újat nem mondott, ők is valahogy így vannak vele. Olyanokat se mondjon persze, hogy azok pedig egyebet se tudnak, mint panaszkodni, meg siránkozni, mert például Kárásznak egészen „más magatartást tanusitanak”, valahogyan így mondaná bizonytalansággal egyéni: helyzet-környezet tanulmány, ha ilyen persze egyáltalában készülöben lenne.

Az egész csak annyi azonban, hogy szakad az eső, éles, hideg a szél és Kárásznak utjára indulna, hogy ebéd is legyen.

— Nincs esernyő. Nincs. De Stolznének van. Hogyan is kérje, mikor úgy félti mindent szegény. Atyus is parancsolta, semmit nem kölcsönkérni. Semmit! Inkább nem eszünk! De hát Ica buktát kért ebédre, cukor kell, liszt kell. Olyan az a gyerek, mint a viasz ügyis.

Szóval, Kárásznak nagyot nyel, és elkéri az esernyőt. Nem is mer a Stolzné szemébe nézni, mert abban ugyanis az áll, hogy: no ezek ugyanis elpusztulnak; meg az, hogy Stolznak pedig nem szabad megtudnia... Ennyi az egész!

Es aztán megint csak elég annyi, hogy az esernyő, a Stolzné esernyője: elveszett. Ott maradt a boltban, s mire féltról Kárásznak visszament érte, sehol nem lelte senki...

Csak tántorgott hazafelé. A nagy szél neki verte a fának. Folyt a víz a szatyorból, a fejkendőjéről a szájába. Ahogy lihegett, köhögött, úgy nyelte a vizet is. Vaktában botorkált az erdőn. Elestett. A szatyor belevágódott a pocsolyába. Nem is bánta már. Futni kezdett. A kendo a nyakába csuszott.